

Først i maj er træerne knap sprunget ud, og vildengen har kun grønne aftegninger. I det ellipseformere krat findes oplevelsessti. Den nye regnvandssø, som har afløst Svinepytten, er stadig ny og har kun fundet ganske lidt af sin natur. FOTO: JONAS THEJSEN

BIOTOPIA

Praktiske naturhistorier

Vilde haver, blomsterenge, træplantninger og naturbeskyttelse – der sker hele tiden noget rundt omkring i landet og også i Albertslund, hvor foreninger og frivillige samarbejder om at skabe mere variation i de grønne områder.

TEKST OG FOTO: JENS THEJSEN

Biotopia er generationers værk: Spejdere, skoleelever, unge mødre og pensionister deltager i arbejdet. Her er det 90-årige Harry, som borer huller til de vilde bier i vedmuren.

»Hvor er de vilde, de er næsten elektriske«, råber en dreng, som ser på larverne fra nældens takvinge. Han er med sin klasse på besøg i Biotopia for at se, opleve og lære om natur.

Biotopia er et demonstrations-, inspirations- og læringsprojekt i Albertslund med base i en af Albertslunds byparker. Et sted hvor der hele tiden fortælles naturhistorier og udvikles biodiversitets- og klimaprojekter.

Det hele startede med, at kommunen lavede et lidt for smart slogan: 10 % mere by + 10 % mere natur = 120 % Albertslund. Aktive miljøfolk besluttede sig for at tage dem på ordet. En gruppe bestående af Albertslund Verdensmål Center, Naturgruppen (sammenslutning af grønne organisationer i Albertslund) og andre naturnørder dannede en 10 % mere natur-gruppe. At få 10 % mere natur ville gøre en forskel. Stille og roligt begyndte gruppen med småprojekter rundt i byens parker, bygge vedmur, plante nogle frugtræer – det ene tog det andet, og på et tidspunkt gav kommunen gruppen lov til at praktisere nogle af idéerne i en del af Birkelundparken. Et ellipseformet areal omkranset af krat var starten på Biotopia. Det var bare at gå i gang – så børn og voksne tog fat!

SMÅPROJEKTER OG MINISKOV

Der blev bygget et kvashegn, og snart begyndte etableringen af et vedhegn eller brændemur, som den også kaldes. Der blev plantet vilde roser (ikke invasive arter) for de vilde bier, en mini æblelund, kvæder, mispel, morbær og figner. Og der er gang i en spiselig skovhave, ja og træer, skovtræerne skal også vokse i Biotopia, så der eksperimenteres med en miniskov, inspireret af den japanske økolog Akira Miyawaki. Miniskove, hvor der plantes tæt (3 træer/m²) med hjemmehørende træer og buske, som hurtigt skulle give gode resultater i forhold til både klima og biodiversitet. 10 % gruppen forsøger flere steder, bl.a. i Biotopia.

DE VILDESTE BLOMSTER

På ca. 400 m² i det ellipseformede areal med masser af sol blev en vildeng etableret. Overjorden blev skrabet af, og der blev kørt genbrugsgrus på fra kommunens legepladser. Derefter blev der sået og udplantet. Det var både købte frø og frø samlet på tørre steder i nærområdet. Skoleelever og spejdere hjalp til med såning. Senere har det udviklet sig, og der er i dag udlagt store sten i bedet, som skal give ekstra småhabitater, og så kan man samtidig springe fra sten til sten gennem bedet. Engen er efterhånden vokset til og fungerer godt med blomstring på flere tidspunkter af året.

En gang om året bliver vildengen høstet på et leslåningskursus. Planterne er bl.a. gul torskemund, blåhat, hvid okseøj, vild gulerod, gul snerre, farvegåseurt, røllike og slangehoved. Endnu ikke de mest sjældne planter, men der dukker hele tiden nye planter op, som ikke er sået eller plantet. Insekterne er efterhånden kommet i mængder og siger tak.

FORHØJNINGER MED FORSKELLIGE SMÅBIOTOPER

Oprindeligt er der helt fladt, hvor Biotopia startede op, men efterhånden rejser der sig forhøjninger, ikke bjerge, men en enkelt vold af tørv fra udgravningen til vildengen og flere småhøje. Højene består af forskelligt materiale og er derfor også tilplantet med forskellige planter, som passer til materialet.

Den mest specielle høj er med kalk fra udgravningen af vandhullet, Svinepytten. Her var der kalk i bunden, som blev til en fin lille forhøjning, hvor der kan vokse kalktålende planter som nikkende kobjælde (*Pulsatilla pratense*), knoldet mjødurt (*Filipendula vulgaris*), bakkcsoløje (*Helianthemum nummularium* ssp. *obscurum*), dueskabiose (*Scabiosa columbaria*) m.fl. Der er også en bakke med sten i forskellig størrelse – det giver mulighed for en helt anden type bevoksning, som rundfinnet radeløv (*Asplenium trichomanes*), forskellige mosser, engelsød (*Polypodium vulgare*), skovsyre (*Oxalis*

Vildengen anlagt i genbrugsgrus giver i dag liv til mange vilde urter og er til stor fryd for besøgende. Bagerst er vedmuren med en stor sten opgravet fra Svinepytten.

Kalkbjerget viser den rå kalk, og hvilke planter der klarer sig godt i det noget specielle miljø. Det er en del af flere småhøje af forskelligt materiale som sten, flis, ved m.m.

acetosella) og mange flere. Der er mange flere småbjerge på vej med barkflis, sand, græs m.m.

OPLEVELSES- OG OPDAGELSESTI

Skovbæltet, som omkransede det oprindelige Biotopia, er så småt blevet inddraget i rundvisninger for skoler. Derinde kan snakkes om træarter, svampe og meget mere. Det har udviklet sig til en oplevelsessti med oplevelsesrum, hvor der kan snakkes om symbiose, kredsløb, jord, orme, svampe, lys, biodiversitet, liv og død. Der er sat klaplåger op med oplysninger, så man kan gå på oplevelse uden guide.

Et nyt tiltag under udvikling er opdagelsesstien, hvor man gennem en sti bevæger sig ind i et krat med forskellige rum: et hvor man kan opdage de levende fossiler (fortidsplanterne), et hvor man kan opdage civilisationen (skovsvinene) og et med et dødebur m.m.

DEN ENES DØD...

Alt levende skal dø, og døden er en vigtig faktor i naturen. Døde træer er grobund for nyt liv for svampe, larver, biller, fugle osv. Der er masser af dødt plantemateriale i Biotopia: kvashegn, in-sekthoteller, vedmur og rundt omkring er der træstammer, men

Ved dødeburet kan man komme tæt på omsætning. Maddiker guffer godt i sig af rådyrets kød. I starten stank det, men det fortager sig, efterhånden som der kun er knogler, tænder og gevir tilbage.
FOTO: POVL MARKUSSEN

Pernille Vesterlørke er biolog i Verdensmål Center Albertslund og er klar til at modtage en flok børn, der sammen med spejdere, gymnasieelever, pensionister og ingeniører har været med til at plante de 5.600 hjemmehørende træer og buske, der udgør Alle Tiders Skov.

På oplevelsesstien er der klapskilte med små historier om svampe, træers kommunikation, regnorme og forårets planter.

Svinepyttens forvandling til regnvandssø med masser af liv tager tid, men de hjemmehørende planter er godt på vej og med dem et rigere dyreliv. Der er naturligvis kommet flere fugle, og ræv og rådyr ses oftere og ligeså sommerfugle og vilde bier.

det er ikke kun træer som dør: »Bvadr, hvor her stinker«, siger en af pigerne og holder sig for næsen. For inde i krattet fører en sti hen til et dødebur. Her er et dødt rådyr under fuld omsætning fra den første stank melder sig, til maddiker tager over, og hvor der til sidst kun er knogler og gevir tilbage. Det giver mulighed for masser af gode snakke om dødens betydning i naturen.

SVINEPYTTEN

Der blev sået og plantet i Biotopia, men når det blev tørt – og indimellem kan der blive meget tørt – så måtte vi køre langvejs fra med vandkander på en trillebør. Men i Biotopia var der en lavning kaldet Svinepytten. Det var virkelig en pyt, så der kunne slet ikke hentes vand derfra. Men det lykkedes at få HOFOR (Hovedstadsområdets Forsyningselskab) med, og de lavede et projekt med opbygningen af en klimasikringssø på ca. 1.350 m². En gave til plante- og dyrelivet og en gave til Biotopia. Ved den nye sø er der plantet hjemmehørende planter, som passer til stedet. På skrænterne blev der ikke lagt muld på, så vegetationen kunne få lov til at udvikle sig primært ved naturlig succession.

TRÆER OG KLIMA

Man kan ikke se TV eller åbne en avis uden, at klimaproblemerne udpensles, men det er begrænset, hvad der sker for at løse dem – i hvert fald går det langsomt. Albertslund Verdensmål Center vil gøre noget ved det. I starten blev det kun til masser af diskussioner. Men på et folkemøde på Bornholm blev det fremlagt, hvad Verdensmål Centerets trævisioner er. Det er nemlig at tage udgangspunkt i FN's melding om, at hvis vi skal gøre noget ved klimaet, så skal der på verdensplan tilplantes et areal på størrelse med Indien. Midt i et af foredragene blev det klart, at hvis der bare skulle plantes 10 % af det, der svarede til kommunes andel af målet i forhold til indbyggertal, så skal der plantes 500.000 træer i Albertslund kommune. Der bredte sig straks en vis skepsis: »det ka' ikke lade sig gøre« og »klap lige hesten«.

Det er dog en vision, som vil noget, og som er nødvendig, så det kræver argumenter, overtalelse og hårdt arbejde. Men det bør og skal ske, så det var bare at gå i gang. Der skulle søges penge til træer, og der skulle findes steder, hvor der kunne plantes og min-sanden, kommunen vedtog det. Og processen er nu i gang, men der er stadig langt til 500.000, selv om der blev og bliver plantet i det oprindelige Biotopia, i forskellige parker, i private haver og i almene bebyggelser og ja, i Vestskoven.

ALLE TIDERS SKOV

Vestskoven er Vestegnens skov, og så er det egentlig slet ikke en rigtig skov. Stort set alt er nemlig plantet – ca. 14 km² skov plantet i lige rækker – men efter 60 år begynder det at ligne en skov. Omkring og i Vestskoven er der mange åbne pletter, og 10 % gruppen vil naturligvis gerne plante i nogle af de åbne arealer – bestemt ikke overalt, der skal stadig være lysninger og kig. I første omgang gik staten, der ejer skoven, med til, at der kan plantes på et areal på ca. 1 ha. Det blev til en skovplet på 5.600 træer, som blev navngivet Alle Tidets Skov. Den er skabt sådan, at der er plantet en tidslinje fra de første træer, som er indvandret efter

istiden, til de seneste – altså de træer som vi kalder for hjem-mehørende. Og der er et område, hvor de hjemmehørende er blandet i en tæt beplantning af træer og buske.

PASNING OG PLEJE

Det vilde er bestemt i højsædet i Biotopia, men det passer ikke sig selv. Der skal indimellem vandes, der skal slås stier, der skal nyplantes, flyttes sten, fjernes affald og meget mere. I starten var det et par fra Verdensmål Centeret, som klarede det om aftenen, i weekender og i ferier, men det var selvfølgelig ikke holdbart i længden, så den lokale Kulturøkologisk Forening besluttede sig for at tage opgaven på sig. Den første onsdag i måneden mødes folk derfra og er med til at klare de mange forskellige opgaver. Det har udviklet sig, så de ikke kun plejer området, men også kommer med idéer og opdager muligheder. Uden disse frivillige ville det være vanskeligt at få projektet til at køre.

INGENTING KOMMER AF INGENTING

Selv om arbejdet i Biotopia er baseret på frivilligt arbejde, så er det ikke gratis at skabe sådan et sted. Planter er ikke gratis, red-skaber er ikke gratis, så der skulle og skal søges penge til projek-terne. Arbejdskraften er gratis, da det bygger på frivillighed, og ansatte fra Verdensmål Centeret leverer masser af arbejde. Der er bl.a. blevet ansat en biolog, Pernille Vesterlække, til at arbejde med Biotopia og få koordineret plantning af de 500.000 træer. Biotopia er støttet af Friluftsrådet og Alle Tidets Skov af Nordea.

BIODIVERSITETSPARK ALBERTSLUND

Der sker mange biodiversitetstiltag rundt omkring i landet, og Biotopia er ikke enestående, men med det som udgangspunkt er der ved at blive skabt en biodiversitetspark i Albertslund. Med en radius på 1 km er der ture, hvor man kommer forbi projekter i boligforeninger, private haver, kommunale tiltag m.m. Det kan være sjove, værdifulde træer, naturhaver eller vildenge – alle mulige biodiversitetstiltag, store som små. Fra Biotopia kan man komme med på guidede ture, eller man kan selv gå ture med en vejviser udarbejdet af Biotopia.

EN UENDELIG HAVE

Den ene naturhistorie tager den anden, og Biotopia udvikler sig til et projekt fyldt med muligheder – ikke et forkromet projekt, ikke perfekt, ikke med en klar afgrænsning, men hele tiden eksperimenterende og i forandring! ☺

JENS THEJSEN har gennem mange år undervist på Jordbrugets UddannelsesCenter, været redaktør af Praktisk Økologi og initiativtager til Økologiens Have. Han har skrevet et hav af fagbøger om natur-nær havebrug, træer, økologi og biodiversitet, senest *Vilde Naturhaver* (Koustrup & Co., 2023).